ISBN 978-9943-13-832-3

ЎЗБЕКИСТОНДА МОЛИЯВИЙ СЕКТОРНИНГ РОЛИНИ ОШИРИШ
ВА УНДА ИЛҒОР ХОРИЖ ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ

I ҚИСМ

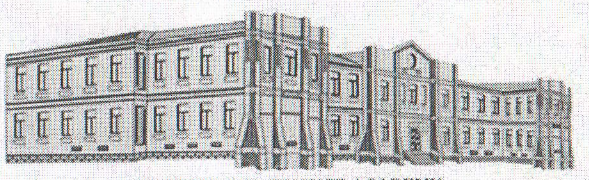

BANKING AND FINANCE ACADEMY
OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

ЎЗБЕКИСТОНДА МОЛИЯВИЙ СЕКТОРНИНГ РОЛИНИ ОШИРИШ ВА УНДА ИЛҒОР ХОРИЖ ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ

ENHANCEMENT OF ROLE OF FINANCIAL SECTOR IN UZBEKISTAN AND BEST WORLDWIDE PRACTICES

ПОВЫШЕНИЕ РОЛИ ФИНАНСОВОГО СЕКТОРА В УЗБЕКИСТАНЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА

I ҚИСМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БАНК-МОЛИЯ АКАДЕМИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОНДА МОЛИЯВИЙ СЕКТОРНИНГ РОЛИНИ ОШИРИШ ВА УНДА ИЛҒОР ХОРИЖ ТАЖРИБАСИДАН ФОЙДАЛАНИШ

мавзусидаги халқаро илмий-амалий конференция материаллари тўплами

I ҚИСМ

2015 йил 2 апрел

ТОШКЕНТ
«IQTISOD-MOLIYA»
2015

3.Ўзбекистон Республикасининг давлат идоралари чет эллик инвесторларнинг ҳуқуқларини камситувчи норматив ҳужжатлар қабул қилган тақдирда, уларга етказилган зарар ана шу идоралар томонидан суд йўли билан тўланади.

4.Давлат идоралари ва уларнинг мансабдор шахслари чет эллик инвесторларнинг Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ ҳолда амалга ошираётган хўжалик фаолиятига аралашишга ҳақли эмас.

5.Чет эл инвесторлари, асосан, даромад (фойда) олиш мақсадида тадбиркорлик фаолияти ва қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа турдаги фаолият объектларига қўшадиган барча турдаги моддий ва номоддий бойликлар ва уларга доир ҳуқуқлар, шу жумладан, интеллектуал мулкка доир ҳуқуқлар, чет эл инвестициялардан олинган ҳар қандай даромад Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл инвестициялари деб эътироф этилади.

Ўзбекистон Республикасининг "Инвестиция фаолияти тўғрисида"ги қонуни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қарорига асосан 1998 йил 24 декабрда амалга киритилди. Ушбу қонун 28 моддадан иборат. Шунингдек, қонунининг 21-моддаси Инвестиция фаолияти субъектлари ҳуқуқларининг кафолатлари деб номланиб, унда турлича таърифлар келтирилган.

Маълумки, биз мамлакатимиздаги ишлаб чиқариш корхоналарини модернизация қилиш ва янгилаш, замонавий инновацияларга асосланган ва юксак самарали технологияларни жорий этиш бўйича ўз олдимизга катта мақсадлар қўйганмиз. Уларни амалга оширишда керакли имтиёзларга эга бўлган махсус индустриал зоналарни ташкил этиш йўлида охирги йилларда биз кўпгина тажрибаларга эга бўлмоқдамиз. Ушбу йўналишдаги лойиҳаларнинг самарали ниҳоясига етказилиши дунёнинг юқори даражада ривожланган мамлакатлари каторига қўшилиш, ишбилармонлик соҳасидаги алоқаларни кенгайтириш бўйича қўшимча имкониятлар яратади.

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИЁТИГА ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ЖАЛБ ҚИЛИШДА ФОНД БОЗОРЛАРИНИНГ ТАЪСИРИ

Ҳайдаров Ў.А. - ТАТУ

Инвестицион сиёсат - чет эл инвестициялари киритилишини тартибга солиш, инвестицияларни қабул қилиб олувчи давлат иқтисодиётига маблағларни сафарбар этишнинг ҳаракат йўналишларини белгилаб бериш ва уларни рағбатлантиришни таъминлайди. Президентимиз И. А. Каримов "Барчамиз оддий бир ҳақиқатни яхши англаб олишимиз даркор - инвестицияларсиз модернизация ҳам, янгиланиш ҳам бўлмайди"1 деб бежиз таъкидламаган.

Фонд бозорлари мамлакат иқтисодиётига инвестицияларни жалб қилишда муҳим аҳамиятга эга бўлган асосий институтлардан биридир. Мустақилликни қўлга киритганидан сўнг замонавий бозор муносабатларини ривожлантиришни мақсад қилган Ўзбекистонда фонд бозорини шакллантириш эҳтиёжи юзага келиб, ҳозирги кунда у ўз ишторокчиларига ва ривожланган инфратузилмага эга бўлган барқарор фаолият кўрсатувчи институтга айланди.

Фонд бозори фаолиятининг муваффақиятли ташкил этилиши мамлакат иқтисодий ривожланишининг асосий вазифаларидан бири бўлиб, унинг инвестицияларни жалб қилишга таъсири қуйидагича:

1. Фонд бозорининг воситалари иқтисодиётнинг турли-туман тармоқларини модернизация қилиш, техник ва технологик қайта қуроллантириш жараёнларини инвестицион таъминлашнинг истиқболдаги манбаи бўлиши мумкин;

[1] Каримов И.А. Янгиланиш ва барқарор тараққиёт йўлидан янада изчил ҳаракат қилиш, халқимиз учун фаровон турмуш шароити яратиш- асосий вазифамиздир. Тошкент.:Ўзбекистон, 2010 й.

2. Фаол ривожланаётган фонд бозори турли категориялардаги инвесторлар, шу жумладан аҳолига ўз қўйилмаларини диверсификация қилиш ҳамда бўш пул маблағларини қимматли қоғозларни харид қилиш ва улар бўйича даромадлар олишга йўналтириш имконини беради.

Шунингдек, ҳозирги кунда юртимизда 90 дан ортиқ давлатнинг хорижий инвесторлари иштирокида ташкил этилган 4 мингдан зиёд корхона муваффақиятли фаолият кўрсатмоқда. Мамлакатимизда фаолият юритаётган ушбу компаниялар Ўзбекистонда ҳам, унинг ташқарисида ҳам яхши маълум.

Ўзбекистон ҳудудида тўлиқ чет эл капитали ва корпоратив бошқарувнинг хорижий усулларига асосланган корхоналар муваффақиятли фаолият олиб бормоқда [1].

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, биринчидан, майда акциядорларнинг бирлашган капитали катта маблағни ташкил этиши мумкин бўлиб, бу ўз навбатида корхоналар учун ўз қўйилмалар портфелларини диверсификация қилиш ва активларнинг хилма-хиллигини ошириш имкониятини беради.

Иккинчидан, бугунги кунда бутун дунёда қимматли қоғозлар даромадларнинг қўшимча манбаи бўлиб ҳисобланади. Қимматли қоғозларни жалб қилишда инвестициялар бўйича харажатларнинг кам бўлишини ҳисобга оладиган бўлсак, фонд бозордаги операциялардан келадиган даромад муҳим даражада ўсиши мумкин.

IQTISODIY BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSIYALARNI LOYIHALASHTIRISHNING AHAMIYATI

Ilhomjonova F., Hamraqulov A. – TMI "Biznes va tadbirkorlik kafedrasi"

Mamlakatimizda mukammal iqtisodiy strukturani barpo qilishda va xalqaro iqtisodiy hamkorlikni yaxshilashda investitsiyalarni jalb etish shuningdek investitsiya loyihalarining samarali amalga oshirish hamda ularni moliyalashtirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Investitsiyalarning mamlakat iqtisodiyoti uchun makro va mikroiqtisodiy darajada samara berishi bevosita istiqbolli investitsiya loyihalarini amalga oshirish bilan bog'liq. Shuning uchun har bir mamlakat, jumladan, O'zbekiston ham investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning tashqi va ichki manbalaridan ham oqilona foydalanib kelmoqda. Bugungi kunda O'zbekistonda investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning ichki va tashqi manbalaridan foydalanishdagi muammolarni hal etish uchun investitsiyaning huquqiy va iqtisodiy asoslarini yanada takomillashtirish hamda amaliyotga keng tatbiq etish lozim. Investitsiya loyihasi bu investitsiya faoliyatining aniq maqsadga qaratilgan chora-tadbirlar yig'indisi bo'lib, investitsiyalash jarayonining moddiy ko'rinishga ega muhim elementi hisoblanadi.

Investitsion loyihani moliyalashtirish deganda, moliyalashtirish mablag'lari badali yoki kapitalni shakllantirish nazarda tutiladi.[2]

Investitsiya loyihalari quyidagi manbalar hisobiga moliyalashtirilishi mumkin:

– chet el investitsiyalari;
– davlat budjeti mablag'lari;
– bank kreditlari;
– aholi mablag'lari;

[1] Каримов И.А. 2015 йилда иқтисодиётимизда туб таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, модернизация ва диверсификация жараёнларини изчил давом эттириш ҳисобидан хусусий мулк ва хусусий тадбиркорликка кенг йўл очиб бериш – устувор вазифамиздир. Президент Ислом Каримовнинг мамлакатимизни 2014 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси // Халқ сўзи, 2015 йил 17 январь.
[2] Abduyaminov R. Investitsiyalarni boshqarishda samaradorlikni baholash. «Bozor, pul va kredit» jurnali, 4, 2002 yil 62-bet.

407. *Сайдҳамедова З.Д.* Эффективное привлечение иностранных инвестиций в экономику Республики Узбекистан 601
408. *Назарова Г.Х.* Саноат тармоқларини модернизациялашда хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг аҳамияти 603
409. *Джумаева С.К., Артикова Д.М., Тўраева З.С.* Мамлакатда инвестиция фаоллигини ошириш йўллари 604
410. *Тоғаев. А.Н. Тўраева З.С., Гайбуллаева Г.* Ўзбекистон Республикасининг инвестицион муҳити таҳлили 606
411. *Аликулов А.Т.* Ўзбекистоннинг инвестиция муҳитини яхшилашда эркин иқтисодий ҳудудларнинг аҳамияти 607
412. *Кобилов Б.А.* Инвестициялар - иқтисодиётни барқарор ривожланишининг муҳим омили 609
413. *Allayorov S., Rabbinov J.* O'zbekistonda investitsiya muhitini yaxshilash va xorijiy investitsiyalar jalb etishni takomillashtirish 610
414. *Ибрагимова Д.У., Мамаджанов О.Т.* Ўзбекистонда инвестиция муҳитини яхшилаш ва хорижий инвесторлар учун янада қулай шароитлар яратиш - ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган муҳим устувор йўналиш 611
415. *Файзиев Ш.Ш.* Саноат корхоналарида инвестицион стратегияни ишлаб чиқишнинг асосий босқичлари 612
416. *Назарова Г.Х.* Инвестиция сиёсати - модернизациялашнинг муҳим омили сифатида 614
417. *Мардиев Н., Абдурасулов И.А., Чориев Ш.* Қишлоқ хўжалигида инвестициявий лойиҳаларни баҳолаш усуллари 615
418. *Xidirov N.G'.* Investitsiya muhitiga ta`sir etuvchi omillar 616
419. *Asamxodjayeva Sh.Sh.* Investitsiya jarayonlarini tijorat banklari tomonidan kreditlash ... 618
420. *Салаев. Р., Бобоев Ф.*Ўзбекистон республикасида лизингни ривожлантириш ва кенгайтириш муаммолари 619
421. *Мухитдинова Н.Н.* Влияющие факторы инвестиционной деятельности страховых организаций 620
422. *Алимова А.А.* Инвестиционная деятельность страховых компаний как фактор повышения их финансовой устойчивости 621
423. *Нурбеков О.* Қулай инвестиция муҳити – тараққиёт омили 622
424. *Очилова М.М.* Лойиҳавий молиялаштиришда рисклар, уларнинг таснифи ва рискларни аниқлашда жаҳон тажрибаси 624
425. *Imomova. N.A., Maxmasobirova. N.U.* O'zbekistonga xorijiy investitsiyal arni jalb etishning huquqiy asoslari 625
426. *Асамходжаева. Ш.Ш.* Хорижий инвестиция ва кредитлар ҳисобидан инвестиция дастурига киритилган лойиҳаларни молиялаштириш 626
427. "Баҳолаш иши ва инвестициялар" 626
428. кафедраси катта ўқитувчиси 626
429. *Xasanova N., Ismoilov M.B.* Investitsion muhit jozibadorligini oshirishga qaratilgan choralar 627
430. *Xasanova N., Karimov A.N.* O'zbekistondagi investitsion muhit holati va afzalliklari 628
431. *Ханова Н.Ф.* Нефть ва газ соҳасига чет эл инвестицияларини жалб этиш 629
432. *Ilhomjonova F., Toshtemirov D.* O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion muhitni rivojlantirish 630
433. *Мухитдинова К.* Инвестиция- иқтисодий ўсиш омили 631
434. *Хомитов К.З., Кўпайсинова Л.К.* Глобаллашув жараёнида инвестицияларни молиялаштириш ва унинг ўзбекистонда ривожланиш истиқболлари 632
435. *Шоев А.Х., Мусурмонқулов М.У.* Свободные экономические зоны – приоритетное направление привлечения иностранных инвестиций 633

436. *Мамажонова С В., Рахматов К.У.* Ўзбекистонга чет эл инвестицияларини жалб этиш шарт-шароитлари 635
437. *Тошалиева М.А.* Инвестиция фаолиятини тартибга солиш билан боғлиқ муаммолар 636
438. *Тошалиева М.А.* Молиявий барқарорликни таъминлашда хорижий инвестицияларнинг роли 637
439. *Туляганова С.О.* Хорижий инвестициялар – тараққиёт омили 638
440. *Акромова Ж.* Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда банк кредитларидан фойдаланиш муаммолари 640
441. *Акромова Ж.* Ўзбекистонда инвестицияни тартибга солишни такомиллаштириш йўллари 641
442. *Турсунов Ш.А., Шахбазова Н.Д.* «Ўзбектелеком» АК да инвестиция лойиҳаларини амалга оширилиши ҳолати 642
443. *Турсунов Ш.А., Шахбазова Н.Д.* Инвестиция фаолиятини ташкил этишнинг ҳуқуқий асослари 643
444. *Ҳайдаров Ў.А.* Ўзбекистон иқтисодиётига инвестицияларни жалб қилишда фонд бозорларининг таъсири 644
445. *Ilhomjonova F., Hamraqulov A.* Iqtisodiy barqarorlikni rivojlantirishda investitsiyalarni loyihalashtirishning ahamiyati 645
446. *Турсунова Н.Х., Муратова О.М.* Инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришда таваккалчиликлар ва уларни бошқариш 646
447. *Иминова Н.А.* Мамлакатимиз иқтисодиётини ривожлантиришда инвестицияларнинг аҳамияти 648
448. *Бабаева Г.* Принципы привлечения иностранных инвестиций в Республику Узбекистан 649
449. *Турсунова М.Т.* Республикамизда инвестицион муҳит жозибадорлигини ошириш масалалари 650
450. *Shaislamova M.R.* Investitsion loyihalar samaradorligini baholash usullari 651
451. *Gafurova D.R.* Investitsion loyihalar samaradorligi masalalari 653
452. *Ходжаева М.* Республикамиздаги хорижий инвестицион фаолият ва уни жадаллаштириш йўллари 654
453. *Нурбеков О.* Иқтисодиётда эркин иқтисодий ҳудудларнинг аҳамияти 655
454. *Ибраимова А.А.* Ўзбекистонда истеъмол моллари ишлаб чиқаришнинг аҳамияти . 657
455. *Bozorova M.Sh.* The role of investment in economy of our republic 659
456. *Sunnatova I.N., Berdiyev S.R.* Reforms to attract foreign investment 660
457. *Zokhidova K.M., Musamukhamedova M.M.* Foreign investments: key for economic growth 662
458. Zakhidov R.M. – Consultant for ADB. 662
459. *Мажидов А.А., Бердиева А.Т.* Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида тижорат банкларининг ўрни хусусида 663
460. *Собирова С.* Роль и значение иностранных инвестиций в развитии экономики Республики Узбекистан 664
461. *Absalomov A., Maxmasalayeva Sh.* O'zbekiston respublikasining xorijiy investitsiyalarni jalb qilish yo'nalishlari 666
462. *Сайдалиев С.С.* Мамлакатимиз ҳудудларида инвестисион муҳитни яхшилаш, ташқи ва ички инвестицияларни жалб этиш муаммолари 667
463. *Azimbayeva R.Yu.* Investment ratings a means to increase the investment attractiveness of regions 668
464. *Султанов Ш.* Ишлаб чиқаришни модернизациялашда инвестициялардан фойдаланиш самарадорлиги 669